

Hus, regn og sang - et lite brev om det ubestandige

Wera Sæther

Som askefargen på det nye huset ved Ur-Ganga her i Kolkata, slik var fargene på skyene over byen i går. Slik vannet i Ur-Ganga noen ganger er; så gråsvart. Og fargene på fabrikkene i nærheten, for ikke å nevne asken på kremeringsstedet Siriti Sashan i nærheten. Siriti betyr, sagt med ømhet, stige.

Der, ved Ur-Ganga og kremeringsstedet, rett ved små verksteder og fabrikken, midt i et ganske rolig slumområde, er det bygd et helt nytt hus. Vi kaller det Båt-Mor. Vi kaller det også for "barns ashram". Der skal barn få male med naturfarger, gjøre yoga, synge, om det fins en sangmester som vil komme og sitte sammen med barn, i alt slags vær.

Vi befinner oss på et sted der regn er noe ganske annet enn i Norge. Rensende, selvsagt. Den rene velsignelsen. Regnet opphever den trykkende tunge heten. Vi nær sagt løper inn i regnet for å bli befridd.

Men regnet er selvsagt også en trussel de færreste her kan tillate seg å tenke på; for hvem vil tenke på tingenes undergang. En kystby som Kolkata kan skylles over. Det skulle dessuten ikke regne på denne tiden. Flere årstider rotter seg nå sammen i løpet av en dag.

Å, bare monsunen, regntiden, kommer til rett tid. Den er blitt så uforutsigbar, regntiden.

Jeg kom hit fra Nord-Bangladesh via Dhaka i forrige uke. Området der nord i Bangladesh kalles "den nordlige folden i sarien": uttar anchal. Hele landet er en sari; klesstykket uten søm, det som bengalske kvinner kler seg i. Heten hang seg på de syngende barna som reiste med buss i elleve timer til Dhaka. De kom fra landsbyer og rett til en av helvetes former, storbyen, der ingen byplanlegger eller arkitekt har kunnet tenke

grundig og konsekvent på det enkle faktum at folk skal bevege seg, at de skal puste; ja, at de helst skal holde ut å bo i en slik by. Landsbyfolk drar til Dhaka i nøktern mangel eller beruset i drøm - for penger.

En bygning skiller seg ut; parlamentsbygningen av arkitekt Louis Kahn. Den er et lys i byen.

Jeg unngår, når det er mulig, å dra via Dhaka. Men denne gangen skulle, som nevnt, en trupp av syngende landsbybarn fra "den nordlige sarifolden" synge på hovedstadsscenen. Å så høye hus, sa Sathi. Sulota sa ingenting. Sulota nærmest omkom i kvalme av byens luft. Men Sulota på scenen var en bølge av folkesang. Abishekh på ti år spilte firestrengsinstrumentet dotara som en mester.

Den nordlige folden i sarien er en elveregion. Folk var lutfattige inntil for få år siden, og er fattige ennå. Utvandring til tekstilfabrikkene i Dhaka og oljelandene i Gulfstatene, samt den nesten allestedsnærværende tobakksdyrkingen, gjør at de som har reist fra landet for å sende penger hjem og de som har leid ut jord til tobakkselskaper, kanskje - inntil videre - kan spise to eller tre måltider nå.

De som ikke har jord har kroppene sine; som oftest underernærte. Noen har sangen. Nesten alle har øre for sang. Rehana har sangen. Da hun var cirka åtte år og trasket i det lille og lave buskaset på øya kalt Mannedreper'n med en geit, spiste det samme som geita, badet i Brahmaputra med geita, kom jeg en dag i 2002 til den øya, med et bittelite repertoar av bengalske ord, samt øre for sang; nok til å skjønne hva Rehanas mor mente da hun sa: "jeg gir henne til deg". Da hadde jentungen allerede sunget for meg, sittende i en liten bukse, på huk, helt konsentrert i mer enn en halvtime.

Deler av øya der Rehana bodde er borte. Det som ikke er borte er sangen og ønsket om mer sang. Rehana synger, om så øya ikke fins. Hun bor et annet sted nå, i et internat drevet av organisasjonen Arshi Nagar. En dag i fjor fortalte hun at at kyr kom flytende i vannet da hun bodde på øya Mannedreper'n. En gang kom femten ender flytende! Men, tenkte jeg som hørte det: jentungen kunne neppe telle til femten den gangen. Også den som ikke kan telle kan fortelle, med forskjellige former for nærhet til materien.

Rehana er tyve år nå, går på college og synger i Arshi Nagar. Hva gavner de fattiges sang, slik kunne en spørre. Jeg spør ikke om det. Hus blir borte, i flom og sykkloner. Den gamle sangen, sammen med utøverne, blir borte under press fra moderne tider, fjernsyn og forskjellige nye former for fordumming. Rehana holder fast på hjertet sitt. Sangen er, om en kan si det slik, selve navigasjonsinstrumentet i hjertet. Hun er ikke den eneste med dette navigasjonsredskapet. Syv hundre barn lærer den gamle sangen på utsatt land. Så har de noe å holde av og noe å fastholdes av.

Jeg skriver dette i Kolkata, i en klam hete. Huset Båt-Mor som ble innviet i går blir rengjort i dag. Seksti barn malte i går med jordfarger de selv hadde laget. Momena, folkekunstner, maler en vegg i huset. Med figurer som: hespetre, fiskedam, urfolk, banyantre, tradisjonsinstrumenter.

Det er underlig med gjøken som, ifølge Rabindranath Tagore og andre bengalske diktere, melder om vår midt i byen - i en hete som er tropisk, i feil måned.

Wera Sæther er forfatter, fotograf og oversetter. Hennes siste bok er *Ukjent fugl* (2012). Hun har regelmessige og langvarige opphold i India og Bangladesh. Les mer på nettsidene veras-steder.blogspot.com eller suno-norge.org